פרזנטציה שיתופית – תוצר לדוגמה – צוות של שני תלמידים - עברית

פרטים אישיים

שם המפמ"ר:	ד"ר יוסי לונדין
שם איש הקשר:	מוריה בר-און
תחום הדעת:	היסטוריה חמ"ד

פרזנטציה שיתופית – תוצר לדוגמה

על פי דרישות המשימה, עליכם **להדגיש ((Bold** את המושגים המופיעים בטקסט המשימה.

בשל מגבלה טכנית, לא ניתן להדגיש את המושגים בתוצר לדוגמה. עם זאת, היעדר ההדגשה בתוצר לדוגמה אינו פוטר אתכם מהדרישה להדגיש את המושגים בעבודה שאתם מגישים.

ועידת בית הספר סדרת הרצאות מרתקות

שירה כהן , מרים לוי

קישור למצגת

הוסף תגיות + תגית1 תגית2

עבודת אדמה כעבודת ה': בין הטורייה לסניף עם הפועל המזרחי

מיישוב למדינה (1929ן ׳ (׳ הפועל המזרחי התשפ"ז

תיאור הנושא/הסוגיה/הדילמה

בעקבות גלי **העלייה השלישית** בתחילת שנות ה-20 של המאה ה-20, הגיעו לארץ ישראל אלפי חלוצים יהודים, וביניהם קבוצה ייחודית ואיכותית של צעירים דתיים שעלו בעיקר ממזרח אירופה. חלוצים דתיים אלו רצו לקחת חלק פעיל בהגשמה הציונית, בכיבוש העבודה ובבניין הארץ, אך מצאו את עצמם נתונים במצוקה קיומית, זהותית וחברתית כפולה. מצד אחד, החברה החרדית והדתית-מסורתית בגולה וביישוב הישן התנגדה בתוקף לרעיון החלוציות ולעבודת כפיים פיזית בשדה ובסלילת כבישים, וראתה בחבירה לתנועה הציונית החילונית איום חמור על הדת ושמירת

המצוות. מנגד, הציבור החלוצי-חילוני, אשר שלט בלשכות העבודה, בהסתדרות הכללית ובמוסדות היישוב, גילה ניכור קשה ואף עוינות כלפי אורח החיים הדתי. הפועלים הדתיים נתקלו בקשיים יומיומיים עצומים בהשגת תעסוקה ומזון כשר, בסלילת דרכים ובשמירת השבת והחגים במקומות העבודה המאורגנים (*תנועת המזרחי - הפועל המזרחי בת 80, גולדשלג, יצחק, שנה בשנה, (תשמג) 417-422 (https://drive.google.com/file/d/1ng9LPpgdcmdg9312-bH0GPQID3sfhvbU/view?usp=sharing*)

כדי להתמודד עם מצוקה זו ולאפשר לחלוצים הדתיים לחיות כפועלים גאים מבלי לוותר על זהותם האמונית, נוסדה בשנת 1922 תנועת הפועל המזרחי. התנועה לא הסתפקה בהקמת ארגון מקצועי להגנה על זכויות העובד הדתי, אלא ניסחה תפיסת עולם מהפכנית ופורצת דרך – **אידיאולוגיית "תורה ועבודה"**. אידיאולוגיה זו חרטה על דגלה את השילוב הבלתי נפרד בין הקפדה על לימוד תורה ושמירת מצוות לבין עבודת אדמה, חלוציות וצדק חברתי. התנועה סירבה לקבל את התפיסה המפרידה בין הקודש לחול, וראתה בעבודה החקלאית ובבניין הארץ ערך דתי ורוחני ראשון במעלה *(אתר דעת, 2002, https://www.daat.ac.il/lesson2/musagim/value2.asp?id1=567 , פסקה 3-1)*

התפתחותה של התנועה הובילה ליצירת "דרך שלישית" במרחב הציבורי של היישוב היהודי בארץ ישראל. דרך זו דרשה התיישבות וחלוציות והגנה על זכויות העובד, מתוך תורה ועבודת ה' ולצד עיצוב דור צעיר של חלוצים שיחונכו מתוך תודעה לאומית-דתית גאה ומחויבות לכלל ישראל. כחלק ממהפכה רעיונית זו, פיתח מנהיג התנועה שמואל חיים לנדוי (**שח"ל**) מהוגי הדעות של הפועל המזרחי את מושג "המרד הקדוש", שקרא למרד כפול – הן בגלותיות החרדית הסבילה והן בחילוניות הפריקת עול, במטרה ליצור דמות חדשה של "חלוץ דתי". במקביל, הוקמו מסגרות הגשמה מעשיות בשטח, ובראשן תנועת הקיבוץ הדתי (כמו קבוצת רודגס וקיבוץ טירת צבי) שמימשה עקרונות של סוציאליזם / צדק סוציאלי בצד שמירת הלכה מדוקדקת, ותנועת בני עקיבא שהנחילה את הערכים הללו לדור הצעיר.

היבטים ופרשנות/עמדה/תובנה אישית

היבט ופרשנות/עמדה/תובנה אישית - שירה כהן
הטוריה והמשק- ההתיישבות השיתופית וערכי השוויון
מנקודת מבט כלכלית-חברתית, חלוצי הפועל המזרחי הובילו תפיסה מבוססת ומעמיקה של **סוציאליזם** הדורש שוויון ומעוגן באופן ישיר בתורת ישראל ובמוסר הנביאים. בשונה מהתנועות הסוציאליסטיות החילוניות בנות התקופה, שהשפיעו רבות על העלייה השלישית אך אימצו תפיסות של מלחמת מעמדות

וניכור לדת, מנהיגי הפועל המזרחי דחו את רעיון הקונפליקט המעמדי האלים. במקום זאת, הם הראו כי ערכי השוויון, הדאגה לפועל הדתי, השותפות הכלכלית ומניעת ניצול אינם יבוא רעיוני זר, אלא נובעים ישירות ממצוות התורה – כמו למשל ממצוות לקט, שכחה ופאה, דיני שמיטה ויובל, איסור ריבית, והחובה ההלכתית המוחלטת של ערבות הדדית ומתן שכר שכיר בזמנו. תפיסה זו העניקה לפועל הדתי לגיטימציה רוחנית עמוקה לדרוש צדק חלוקתי, שיוויון וזכויות עבודה, מבלי לנטוש את זהותו התורנית ואת נאמנותו להלכה (יוקאן בן-יעקב, 2023, מחקרי יבי"ן, כותרת- "צדק חלוקתי").

הביטוי המעשי והמרשים ביותר ליישום רעיונות אלו בשטח היה הקמת תנועת **הקיבוץ הדתי**. התנועה החלה להתגבש דרך קבוצות חלוציות ראשוניות כמו קבוצת רודגס, קבוצת נציב וקבוצת שח"ל, אשר סבלו מעוני וממחסור באמצעים אך נאבקו על הישרדותן. קבוצות אלו איגדו כוחות תחת מזכירות מרכזית, והגיעו לשיא פריחתן עם כינוס המועצה הראשונה של הקיבוץ הדתי בקיץ 1936 וייסוד קיבוץ טירת צבי בשנת 1937 במסגרת מפעל "חומה ומגדל" בעמק בית שאן. החלוצים והחלוצות בקיבוץ הדתי התמודדו עם אתגר כפול וחסר תקדים: מצד אחד, בניית משק חקלאי-שיתופי מודרני, רווחי ותחרותי המבוסס על חיי קבוצה, עבודת כפיים ושיוויוניות מלאה, ומאידך, הקפדה בלתי מתפשרת על הלכות התלויות בארץ, כגון שמירת שמיטה כהלכתה, שמירת שבת במרחב החקלאי והרפתני, והקפדה על כשרות וטהרה בחיי הקהילה.

ההתיישבות היתה בד"כ **התיישבות גושית** בקבוצת ישובים או קיבוצים קרובים זה לזה בכדי להקל על קיום מצוות כמו מניין וחגים. ההתיישבות החקלאית הדתית הוכיחה ששמירת המצוות לא כובלת את האדם לחיי גלות אלא נותנת לו כוח ערכי לבנות חברה מודרנית ושוויונית בארץ ישראל. הקיבוץ הדתי סלל את הדרך לשילוב בין עבודה חקלאית למחויבות לתורה ולמצוות והפך לדבר משמעותי בחברה הישראלית. (פרו"פ יוסי כץ, 1988, הקיבוץ הדתי וראשית האחזותו בעמק בית שאן, מחקר היסטורי-גיאוגרפי אקדמי / הוצאה אקדמית מבוקרת

https://drive.google.com/file/d/1HcixhdV0iOnpn99XeCTZ6JE99G5Hi4v4/view , יוסי כץ, עמ' 57-59)).

היבט ופרשנות/עמדה/תובנה אישית - מרים לוי

היבט חינוכי- הסניף והסמל- חינוך הדור הצעיר ברוח הפועל המזרחי.

מנקודת מבט חינוכית, מנהיגי הפועל המזרחי הבינו היטב כי כדי שהתנועה לא תישאר אך ורק מענה סוציאלי-כלכלי חולף למצוקת התעסוקה של החלוצים הדתיים, יש צורך לחולל מהפכה תודעתית ורוחנית עמוקה בקרב הדור הצעיר. את הבסיס הרעיוני למהפכה זו ניסח מנהיג התנועה, שמואל חיים לנדוי (שח"ל), אשר טבע את המושג המכונן **"המרד**

הקדוש". שח"ל קרא לדור הצעיר למרוד מרידה כפולה ונועזת: מצד אחד , למרוד כנגד התפיסה החרדית-גלותית הפסיבית, אשר זנחה את עבודת האדמה, נמנעה מהשתתפות פעילה בבניין הארץ והסתפקה בחיים פסיביים בגולה. ומהצד השני, למרוד כנגד התפיסה החילונית-חלוצית, שטענה כי התחדשות לאומית ועבודת כפיים מחייבות את נטישת התורה והמצוות. שח"ל קרא ליצירת דמות חדשה ופורצת דרך: "החלוץ הדתי" – אדם המשלב באישיותו למדנות תורנית עם עבודה פיזית מאומצת, יישוב הארץ ומעורבות חברתית עמוקה (ארכיון המדינה, 1926, כתבי שמואל חיים לנדוי: https://catalog.archives.gov.il/site/chapter/religious-zionism , .א4.המרד הקדוש).

את הרעיונות הגדולים של "המרד הקדוש" תרגמה התנועה לפסים חינוכיים באמצעות הקמת **תנועת בני עקיבא** בל"ג בעומר תרפ"ט (1929) בירושלים, ביוזמתם של יחיאל אליאש והרב משה צבי נריה. תנועת בני עקיבא הפכה במהירות לזרוע החינוכית והערכית המרכזית של הציונות הדתית, והתרחבה לעשרות סניפים ברחבי הארץ. התנועה גיבשה זהות חזותית וסמלית ייחודית ששיקפה את ערכיה: סמל התנועה שילב בתוכו את לוחות הברית במרכז, כשהם מוקפים בענף זית, שיבולת שעורה, מגל וקלשון, יחד עם האותיות ת' ו-ע' המסמלות תורה ועבודה. המנון התנועה, שמילותיו "ראשנו בעמקי תורה, כפינו ברגבי אדמתה", מסמל גם הוא את השילוב בין התורה לעבודת האדמה והפך להמנון של בני הנוער הדתיים שמייצג שוב את הנאמנות הכפולה לעולמה של תורה ולבניין הארץ. הסניף הפך לבית יוצר של זהות דתית-לאומית גאה, והצמיח גרעיני הגשמה חלוציים שהקימו קיבוצים ומושבים דתיים, והשתלבו באופן פעיל בכל מערכות המדינה שבדרך. תנועת הנוער וה"סניף" הפכו את הרעיונות הגדולים למהפכה אמיתית והנחילו לילדים ולנוער את הרעיונות החלוציים דתיים וסחפו את בני הנוער לעצב את פני החברה בישראל עד ימינו. (אתר דעת / ארכיון ירושלים, 1929, https://www.daat.ac.il/daat/chinuch/beayot/hinoch.html , פסקה 4).

מאחורי הקלעים תוכן מפורט

שקף 1

מאחורי הקלעים

עריכת שקף

***מטרת השקף**

שער הפרזנטציה והצגת הצוות.

מרים ושירה

על מה ידובר בשקף?

שלום לכולם, אנו נציג היום את הסיפור של המהפכה השקטה בציונות הדתית –
בין הטורייה לסניף עם הפועל המזרחי .
הצגה כללית של הנושא

מה יופיע בשקף?

תוספות אמנותיות מתוכננות

שם המצגת בבולד, סמל תורה ועבודה המוקדם, שמות התלמידות (שירה בהן ומרים לוי) והמורה.	סמל תורה ועבודה כרישום

שקף 2

מאחורי הקלעים

עריכת שקף

***מטרת השקף**

שירה

הרקע ההיסטורי ומצוקת הפועל הדתי.

על מה ידובר בשקף?

החלוצים הדתיים בעלייה השלישית סבלו ממצוקה כפולה:
הציבור התי בתתנועת המזרחי דחה אותם כי היו סוציאליסטים
וההסתדרות החילונית לא סיפקה מענה לצרכיים הדתיים שלהם כמו שמירת שבת וכשרות

מה יופיע בשקף?	תוספות אמנותיות מתוכננות
יוצג תרשים של הפועל המזרחי כנמצא בין שתי העולמות ללא תמיכה	(לא חובה) אם החלטתם לצרף תוספות אומנותיות, ודאו שפירטתם מה הן התוספות המתוכננות לשקפים ולמעברים הרלוונטיים (למשל, אפקטים ויזואליים, הנפשות, מוזיקה, צלילים מיוחדים, ובדומה).

שקף 3

מאחורי הקלעים

עריכת שקף

***מטרת השקף**

מרים

דרך תורה ועבודה

על מה ידובר בשקף?

כדי למנוע נטישת הדת, נוסדה ב-1922 תנועת הפועל המזרחי והניפה את דגל אידיאולוגיית תורה ועבודה – שילוב בין תורה לעבודת אדמה

מה יופיע בשקף?

כותרת הדילמה במרכז השקף, לצד כרזת הפועל המזרחי ההיסטורית

תוספות אמנותיות מתוכננות

כרזה היסטורית שמבהירה את השילוב של תורה ועבודה. רואים חלוצים לומדים תורה וגם עובדים עבודת אדמה.
https://yavin.co.il/wp-content/uploads/2023/02/%D7%AA%D7%A8%D7%95%D7%94-%D7%95%D7%A2%D7%91%D7%95%D7%93%D7%94-%D7%91%D7%90%D7%A8%D7%A5-%D7%99%D7%A9%D7%A8%D7%90%D7%9C-%D7%9B%D7%A8%D7%96%D7%94.jpg

שקף 4

מאחורי הקלעים

עריכת שקף

***מטרת השקף**

שירה ומרים

המענה של תנועת הפועל המזרחי למצוקה של הפועלים הדתיים

על מה ידובר בשקף?

ניתוח עלון ,שנתיים" של הפועל המזרחי ובאמצעותו לדבר על המענה בשטח של תנועת המזרחי למצוקת הפועלים באמצעות מטבחים, תרבות, קופות חולים, לשכות עבודה ועוד,

מה יופיע בשקף?

יופי מקור חזותי מתוך ערכת פרח- עלון שנתיים להפועל המזרחי עם ניתוח שלו

תוספות אמנותיות מתוכננות

(לא חובה) אם החלטתם לצרף תוספות אומנותיות, ודאו שפירטתם מה הן התוספות המתוכננות לשקפים ולמעברים הרלוונטיים (למשל, אפקטים ויזואליים, הנפשות, מוזיקה, צלילים מיוחדים, וכדומה).

שקף 5

מאחורי הקלעים

עריכת שקף

***מטרת השקף**

שירה

היבט 1- סוציאליזם וצדק חברתי מהתורה

על מה ידובר בשקף?

השקף מראה שהסוציאליזם הוא לא יבוא זר אלא נובע ממצוות התורה כמו לקט שכחה פארה ושמיטה וללא מלחמת מעמדות.

מה יופיע בשקף?

עקרונות בולטים שמדגימים שסוציאליזם זה מהתורה למשל לא לנצל את הזולת, לשאוף לשוויון ולשאוף לייצרנות ציטוט של נתן גרדי מהמקורות בעבודה על דת ועבודה מהתורה.

תוספות אמנותיות מתוכננות

אפקטים ויזואלים שמדגימים את העקרונות.

שקף 6

מאחורי הקלעים

עריכת שקף

***מטרת השקף**

שירה

היבט 1- התיישבות בקיבוץ הדתי כהגשמה

על מה ידובר בשקף?

השיא היה הקמת הקיבוץ הדתי וטירת צבי ב-1937. החלוצים הוכיחו שמשק שיתופי מודרני אפשרי תוך שמירת שמיטה ושבת .נתייחס גם להתיישבות הגושית ולדילמות של חיי הלכה וחקלאות.

מה יופיע בשקף?

אתגרים בשמירת הלכה בחקלאות, שיתופיות בקיבוץ כמדגים את ערך הצדקה.

תוספות אמנותיות מתוכננות

צילום ארכיוני של העלייה לקרקע בטירת צבי (חומה ומגדל) ומפת נקודות הפועל המזרחי.

שקף 7

מאחורי הקלעים

עריכת שקף

***מטרת השקף**

מרים לוי

היבט 2: המרד הקדוש ודמות החלוץ הדתי

על מה ידובר בשקף?

שח"ל הניף את דגל 'המרד הקדוש' – מרד כפול נגד הגלותיות מחד ונגד החילוניות מאידך, ליצירת דמות החלוץ הדתי

מה יופיע בשקף?

הסבר על המרד הקדוש בתרשים.
ציטוט של שחל מתוך עלון המזרחי
6.10.21 עמ' 5
https://www.nli.org.il/he/newspapers/hmi/1921/10/06/01/article/7/?e=-----he-20--1--img-txIN%7CtxTI-----------1-

תוספות אמנותיות מתוכננות

תמונה של שחל
ציטוט של שחל

שקף 8

מאחורי הקלעים

עריכת שקף

***מטרת השקף**

מרים לוי

היבט חינוכי- בני עקיבא

על מה ידובר בשקף?

הקמת תנועת בני עקיבא בתרפ"ט והמנונה 'ראשנו בעמקי תורתה, כפינו ברגבי אדמתה' יצרו כלי חינוכי אדיר להצמחת דור המשך

מה יופיע בשקף?

תוספות אמנותיות מתוכננות

סמל בני עקיבא עם הסבר על החלקים השונים של הסמל שמייצגים את הפועל המזרחי. ציטוט מהמנון התנועה	המנון בני עקיבא מיוטיוב

שקף 9

מאחורי הקלעים

עריכת שקף

***מטרת השקף**

שירה ומרים

סיכום משותף

על מה ידובר בשקף?

כתבו את הטקסט שייאמר בעת הצגת השקף. הטקסט צריך להתייחס לנושא/לסוגיה/לדילמה, לשלב את ההיבטים השונים והפרשנויות/העמדות/התובנות האישיות של כלל חברי הצוות ואת הפרשנות/העמדה/התובנה המוסכמת על כל חברי הצוות. שלבו מושגים ובהתאם לאשכול הנבחר וקשרו למ

מה יופיע בשקף?	**תוספות אמנותיות מתוכננות**
דיאגרמה המסכמת את המפגש בין תורה, עבודה, התיישבות וחינוך	החלק של הפאזל של עבודת ה'- מצטרף בלחיצה ואז מסבירים שהחומר והרוח לא סותרים כמו שהטוריה והסניף מדגימים.

מושגים
שיתופיים- תורה ועבודה העלייה השלישית שח"ל אישיים-

סוציאליזם, קיבוץ דתי, התיישבות גושית המרד הקדוש, בני עקיבא

מקורות

תנועת המזרחי - הפועל המזרחי בת 80, גולדשלג, יצחק, שנה בשנה, (תשמג) 417-422 *https://drive.google.com/file/d/1ng9LPpgdcmdg9312-bH0GPQID3sfhvbU/view?usp=sharing* מהימנות- מאמר היסטורי מקיף שפורסם בשנתון תורני-מחקרי מוכר ומוסמך. המאמר מסתמך על תעודות ויומני היסוד של התנועה רלוונטיות- המאמר סוקר שמונים שנות עשייה והתפתחות אידיאולוגית של תנועת המזרחי והפועל המזרחי, ומפרט את צמיחת השילוב בין תורה לעבודת אדמה, והקמת המוסדות החברתיים והכלכליים של הפועל הדתי.
אתר דעת, 2002, הפועל המזרחי ותנועת תורה ועבודה , *https://www.daat.ac.il/lesson2/musagim/value2.asp?id1=567 , פסקה 1-3* *מהימנות*-מאגר מידע אקדמי-תורני מבוקר הנערך על ידי חוקרים ואנשי חינוך ממוסד אקדמי מוכר (מכללת הרצוג). *רלוונטיות*- משמש בסיס להגדרת הדילמה המרכזית, גיבוש "הדרך השלישית" וניתוח אידיאולוגיית "תורה ועבודה".
יוקאן (יוחנן) בן-יעקב , 2023, "הערפל חותר תחת היסודות – לבירור רעיון תורה-ועבודה" ,מחקרי יבי"ן (אתר מחקר היסטורי וארכיוני של הציונות הדתית) , כותרת צדק חברתי. קישור- https://yavin.co.il/?p=641 מהימנות– מחקר היסטורי מעמיק של חוקר מוכר בתולדות הקיבוץ הדתי והציונות הדתית, המסתמך על מסמכי ארכיון מקוריים. רלוונטיות – מספק ניתוח מעמיק לביסוס המושג סוציאליזם ממצוות התורה.
פרו"פ יוסי כץ, 1988, הקיבוץ הדתי וראשית האחזותו בעמק בית שאן, מחקר היסטורי-גיאוגרפי אקדמי / הוצאה אקדמית מבוקרת https://drive.google.com/file/d/1HcixhdV0iOnpn99XeCTZ6JE99G5Hi4v4/view , יוסי כץ, עמ' 57-59) מהימנות– נכתב על ידי פרופ' יוסי כץ (חתן פרס ישראל), מבכירי החוקרים של ההתיישבות הציונית בארץ ישראל ומומחה לתולדות הקיבוץ הדתי. המחקר התפרסם במסגרת אקדמית

רלוונטיות- המקור מתמקד באופן ממוקד ומעמיק בראשית ההתיישבות של הקיבוץ הדתי בעמק בית שאן (טירת צבי ורודגס), ומנתח את האתגרים הייחודיים של העלייה לקרקע במסגרת "חומה ומגדל", הניהול השיתופי-חקלאי, וההתמודדות עם שמירת הלכות התלויות בארץ.
ארכיון המדינה, 1926, כתבי שמואל חיים לנדוי, הציונות הדתית ורעיון המרד הקדוש https://catalog.archives.gov.il/site/chapter/religious-zionism , .א4.המרד הקדוש מהימנות-מקור היסטורי ראשוני מתוך ארכיון המדינה הרשמי של מדינת ישראל. רלוונטיות- מהווה את בסיס האם להגדרת המושג "המרד הקדוש" וליצירת דמות "החלוץ הדתי".
אתר דעת / ארכיון ירושלים, 1929, תנועת הנוער הדתית בני- עקיבא https://www.daat.ac.il/daat/chinuch/beayot/hinoch.html , פסקה 4 מהימנות – מחקר היסטורי-חינוכי מקיף המסתמך על מקורות של יחיאל אליאש והרב משה צבי נריה. רלוונטיות – מפרט את ייסוד תנועת בני עקיבא, ניתוח סמל התנועה (לוחות הברית, שיבולים, מגל וקלשון) וההמנון ככלי להנחלת הרוח לדור הצעיר
שם המחבר/ים, תאריך הפרסום, שם המקור, מקום הפרסום, מיקום בתוך המקור, הסבר על מהימנות והרלוונטיות המקור
שם המחבר/ים, תאריך הפרסום, שם המקור, מקום הפרסום, מיקום בתוך המקור, הסבר על מהימנות והרלוונטיות המקור
שם המחבר/ים, תאריך הפרסום, שם המקור, מקום הפרסום, מיקום בתוך המקור, הסבר על מהימנות והרלוונטיות המקור